

"Havainnollinen kuvaus sodasta ja sen
seurauksista." - Kirkus Reviews

HETKI ENNEN LÄHTÖÄ

RUTH DRUART

sitruuna

RUTH DRUART

**HETKI
ENNEN
LÄHTÖÄ**

Suomentanut Elina Salonen

sitruuna

Englanninkielinen alkuteos *The Last Hours in Paris*

© 2022 Ruth Druart

First published in 2022 by Headline Review

An imprint of HEADLINE PUBLISHING GROUP

ISBN 978-952-7471-50-0

1. painos

Painopaikka ScandBook UAB, 2023

Sitruuna Kustannus Oy

www.sitruunakustannus.fi

*Vanhemmilleni Sandralle ja Michaelille
Kiitos, että annoitte minun kiivetä puihin
ja olitte valmiina ottamaan minut kiinni.*

Rakastaa tai olla rakastanut on kylliksi. Älkää pyytäkö mitään enempää.
Mitään muuta helmeä ei voi löytää elämän pimeistä komeroista.

VICTOR HUGO – *KURJAT* (SUOMENTANUT EINO VOIONMAA)

PROLOGI

”Aluksi en edes huomannut sinua.”

”Näit pelkän univormun.”

”Niin, ja se pelotti minua.”

”No, en minäkään sinua pahemmin katsellut.”

Nainen nipisti miehen poskea. ”Etkö?”

”Tiesin, ettet halunnut kenenkään katsovan sinua. Varsinkaan minun. Panin sinut silti merkille.” Hän hypisteli naisen sormia.

”Olit mielestäni kiehtova.”

”Kerro lisää”, nainen pyysi.

Miehestä oli hellyttävää, että nainen tahtoi kuulla hänen puhuvan tästä. ”Vaikutit uhmakkaalta”, hän sanoi. ”Urhealta. Pelkäsit poliiseja, muttet silti nöyristellyt heidän edessään.” Hän irrotti otteensa naisen kädestä. ”Ihailin sitä.” Hän haroi tämän hiuksia. ”Uumoilin kuitenkin, että voisit joutua vaikeuksiin.”

”Osasitko arvata, että joutuisit pelastamaan minut?”

”En.” Mies katsoi naista. ”Tiesin, että sinä pelastaisit minut.”

ENSIMMÄINEN OSA
1963

I. LUKU

Bretagne, toukokuu 1963

ÉLISE

Tuijotan erkkerin ikkunasta merta, joka piiskaa harmaata kalliota ja pärskii valkeaa vaahtoa sen rosoisten särmien yli. Avaan ikkunan hetken mielijohteesta kuunnellakseni lokkien kirkunaa ja aaltojen väsymätöntä kohinaa. Puhelinlangalla istuu kaksi kyyhkystä. Ne kurkottavat kaulaansa ja katsovat minua uteliaasti.

”Élise.” Herra Beaufort astuu huoneeseen, ja havahdun mietteistäni. ”Oletko valmis? Voin viedä sinut asemalle.”

”Kiitos.” Suljen ikkunan, pyyhkäisen ikkunalautaa ja käännyn miestä kohti pinnistäen kasvoilleni kohteliaan hymyn. Seuraan häntä alakertaan, riisun työtakkini ja ripustan sen keittiön oven taakse. Kävelemme ulos pihatielle.

Hän avaa minulle auton oven.

”*Merci, monsieur.*” Hän on herrasmies, ja arvostan sitä. Se saa minut tuntemaan itseni ihmiseksi pelkän taloudenhoitajan sijaan.

”Mitä aiot tehdä viikonloppuna?” hän kysyy ajaessamme puiden reunustamaa tietä kohti Saint-Brieucin asemaa.

”En mitään ihmeellistä. Lounastan kotona tyttäreni kanssa ja käyn varmaan rannalla kävelyllä.”

”Mitä Joséphinelle kuuluu?”

Mukavaa, että hän muistaa tyttäreni nimen.

”Hyvää, kiitos. Hänellä on ensi kuussa ylioppilaskirjoitukset. Hän tahtoo päästä yliopistoon.” Tiedän kuulostavani ylpeältä, ja tukahdutan haluni kertoa, kuinka älykäs Joséphine on. ”Hän täytti viime kuussa kahdeksantoista.”

”Onko hän jo niin iso? Kun tulit meille töihin, hän oli vasta vauva.”

”Niinpä.” Nojaan taaksepäin ajatellen, että tämä elämänvaihe saattaa vihdoinkin olla ohi. Olen saavuttanut tavoitteeni. Joséphine on saatettu turvallisesti aikuisuuteen, ja pian kertoisin hänelle totuuden. Hänen syntyperäänsä verhoavat valheet ovat pitäneet minua vankinaan. Vain totuus voi vapauttaa minut, mutta sen kertominen pelottaa minua.

Loppumatka sujuu tukalassa hiljaisuudessa, ja rentoudun vasta saapuessamme asemalle. Juna odottaa jo laiturilla. Kiitän herra Beaufortia kyydistä, kiiruhdan tyhjään vaunuun ja istahdan vanhalle samettipenkille. Mietin, pyytäisinkö Joséphinen kävelylle iltapäivällä. Toisaalta en tahtoisi häiritä tytön opiskelua. Kun hän saisi kokeet suoritettua, meillä riittäisi aikaa puhua. Kunnolla. Hänen tekee selvästikin mieli jo levittää siipensä ja ponkaista lentoon, mutten voi päästää hänestä irti, ennen kuin olen kertonut kaiken tarpeellisen.

Junan pysähtyttyä Lannionissa astun ulos ja kävelen aseman läpi kadulle. Soizicin vanha vihreä Renault 4CV odottaa samassa parkkiruudussa kuin joka lauantai, kun hän tulee hakemaan minua. ”*Bonjour, Soizic.*” Avaan pelkääjänpuoleisen oven, astun sisään ja suutelen häntä kevyesti kummallekin poskelle. ”Mitä kuuluu?”

”Joséphine tuleekin vasta myöhemmin”, hän sanoo tervehtimättä.

Mieleni mustuu, mutta ryhdistäydyn ennen kuin kysyn: ”Mennikö hän lounaalle ystävänsä luokse?”

”Meni, Hervéle.” Hän kääntää virta-avainta, ja lähdemme matkaan.

Vilkaisen häntä syrjäsilmillä. ”Hän tuntuu viettävän pojan kanssa paljon aikaa.”

”Sehän on vain mukavaa, että hänellä on poikaystävä. Älä pelkää. Olen puhunut hänelle pojista ja...” Hän vaikenee jättäen vihjauksen roikkumaan ilmaan.

”Minäkin aion puhua hänelle.” Yritän puolustaa asemaani Joséphinin äitinä, kuten olen tehnyt tytön syntymästä asti.

Soizic pitää katseensa tiessä mutta kohottaa kulmakarvojaan. Katselen ulos ikkunasta. Sainte-Annen poukamassa on kyljellään makaavia purjeveneitä, jotka odottavat nousuvettä. Meri on pyyhkinyt rannalta kaiken, mikä ei ole ankkuroitu tai juurtunut hiekkaan. Toisinaan toivon, että meri pyyhkisi pois menneisyytenikin, kantaisi sen kauas ulapalle, mistä sitä ei kukaan löytäisi. Menneisyys on kuitenkin osa minua, ja minun on aika hyväksyä se – ja kertoa siitä Joséphinelle.

”Tein lounasta.” Soizic vilkaisee minua. ”Sipulikeittoa. Sen kanssa on tuoretta patonkia.”

”*Merci.*” Olen oppinut, että ruoanlaitto on hänen tapansa osoittaa kiintymystään. Pisteliäistä tokaisusta ja kylmäkiskoisesta käytöksestään huolimatta hän välittää kovasti Joséphinesta ja jopa minusta. Emme ole samaa lihaa ja verta, mutta Soizicista on tullut osa perhettämme. En vain osaa sanoa, onko hänen roolinsa äiti, isoäiti vai isä. Välillä tuntuu kuin hän olisi niitä kaikkia.

Käännyimme risteyksestä ja pysähdymme vanhan kivitalon eteen. Se on ollut kotini siitä asti, kun lähdin Pariisista. Astuessamme sisään vastaani tulvii sipulin ja valkosipulin tuoksu, ja tajuun olevani nälkäinen. Soizic kauhoo kulkoihin keittoa, jossa on sulatejuuston kuorruttamia krutonkeja ja paksuja sipulirenkaita. Hän tekee ristinmerkin, ennen kuin tarttuu lusikkaansa. ”Luoja, kiitos tästä ateristiasta.”

”Aamen”, mutisen.

Syömme toverillisessa hiljaisuudessa, johon olemme tottuneet vuosien varrella. Soizic ei ole koskaan ollut puhelias, mutta tunnen hänen tapansa. Vähäpuheisuuteen on syynsä. Lopetamme juuri aterialla, kun Joséphine tupsahtaa keittiöön siniset silmät jännityksestä loistaen. ”Äiti, arvaa mitä?” Hän ei malta edes tervehtiä.

Minusta on mukavaa nähdä hänet niin iloisena. Nousen suutelemaan häntä poskelle. ”*Bonjour*, Joséphine.” Ojennan käteni Hervélle, joka seisoo hänen vieressään. Poika punastuu mutta puristaa kättäni tomerasti. Hän vaikuttaa kunnon nuorukaiselta.

”Arvaa mitä?” Joséphine toistaa. Hän katsoo Hervéä ja taas minua. ”Luokkamme aikoo matkustaa Englantiin.”

Joséphine rakastaa englannin kieltä. Hän on haaveillut matkasta Britteihin siitä asti, kun The Beatles julkaisi viime kuussa ensimmäisen äänilevynsä. Olen kuullut hänen laulavan sen kappaleita *Love Me Do* ja *Please Please Me*. Katselen nuoren tyttäreni innostuneita kasvoja, ja minuun iskee tuttu kaipaus. Ajattelen hänen isäänsä. Hänen silmissään hehkuu sama *joie de vivre*, elämänhalu, mielenkiinto kaikkea uutta kohtaan. Minua harmittaa, että joudun tuottamaan hänelle pettymyksen.

”Joséphine”, sanon. ”Olen pahoillani, mutta meillä ei ole varaa.”

Hänen silmänsä tummuvat, hymykuopat katoavat ja suupielet valahtavat alas. ”Ethän edes tiedä, mitä se maksaa. Minulla on vielä synttärirahoja jäljellä.”

”Muistan kyllä.” Rutistan hänen kättään. ”Mutta ei meillä ole niin paljon rahaa.”

Tyttö puuskahtaa, ja hänen koko kehonsa näyttää painuvan kasaan. Hervé imaisee huuliaan ja katsoo nolestuneena pois päin. Rahasta ei yleensä keskustella perheen ulkopuolisten kuullen.

”Eihän sinulla ole edes passia”, Soizic toteaa.

Huomautus saa sydämeni hakkaamaan. Joséphine on maltettava vielä siihen asti, kunnes saa ylioppilaskokeensa suoritettua. Sitten meillä on aikaa jutella perusteellisesti.

”Saan kyllä sen hankittua!” Joséphine korottaa ääntään, ja aistin hänen turhautuneisuutensa. Pidättelemme tyttöä sen sijaan että auttaisimme häntä saavuttamaan unelmansa.

Käännyn Hervén puoleen. ”Aiotko sinä lähteä?”

”Minun pitää kysyä vanhemmiltani.” Hän katsoo Joséphineä. ”Ehkä he lainaavat sinulle rahaa.”

”Ei, Hervé! Ei se sovi.” Olen järkyttynyt hänen tarjouksestaan. Ei ole pojan asia puuttua ongelmaan. ”Tilaisuuksia tulee kyllä myöhemmin.” Katson taas Joséphineä. Tahdon päättää keskustelun. ”Sitä paitsi olet vielä kovin nuori lähtemään niin pitkälle matkalle.” Yritän hymyillä sovinnollisesti.

”Äiti, en ole enää mikään pikkulapsi.” Joséphine ei vastaa hymyyn. ”Saisin takuulla rahat kasaan.” Hän vilkaisee Soizicia ja sitten taas minua. ”Ette vain tahdo minun lähtevän. En ole päässyt käymään edes Pariisissa. Haluatte minun jumittavan Bretagnessa koko loppuelämäni.”

”Ei pidä paikkaansa!” Soizic älähtää, ja yllätyn. ”Kyllä me tiedämme, ettet ole enää pikkulapsi.”

”Miksi sitten kohtelette minua niin?”

”Joséphine!” Soizicin katse muuttuu tuimaksi. ”Riittää jo.”

Joséphine huokaisee äänekkäästi. ”Tiedoksi, etten aio jäädä tänne ikuisiksi ajoiksi.”

”Sanoin, että riittää jo.” Soizic nousee seisomaan ja ristii käsi-varret rinnalleen. Hän näyttää järkähtämättömältä.

Tämä on hänen talonsa, jossa eletään hänen säännöillään. Täällä ei huudeta eikä tapella. Värehdän, sillä säälin tytärtäni. Tässä keskustelussa ei ole kyse rahasta.

Joséphine nousee ylös. ”En minä retkestä välitä. Haluan vain päästä pois täältä, pois Trégastelistä. Tämä on pelkkä tuppukylä. Kaikki ovat niin...”

Hän kääntyy kohti Hervéä, joka näyttää siltä kuin olisi mieluummin missä tahansa muualla. Hän tarttuu pojan käteen ja säntää tämän kanssa ulos ovesta.

2. LUKU

Bretagne, toukokuu 1963

JOSÉPHINE

”Minäkään en lähde.” Hervé kietoo kätensä Joséphinen hartioille. He kävelevät rantatietä pitkin kohti pojan kotia.

Joséphine pysähtyy ja vetäytyy kauemmas. ”En minä retkestä piittaa. Minua vain sapettaa, ettei sellaisesta voi edes puhua. Saisin hankittua matkarahat, ja minulla on säästöjäkin, mutta äiti ei tahdo minun lähtevän. En saa ikinä tehdä mitään. Hän pelkää kaikkea – jopa elämää!” Joséphine vaikenee vetääkseen henkeä. ”En saa lähteä ulos edes lauantai-iltaisin.”

”Sehän on äitisi ainoa ilta kotona.”

”Kenen puolella sinä oikein olet?” Miksei Hervé tajua, miten määräilevä äiti on?

”Säälän äitiäsi.”

Joséphine siristää silmiään. ”Mitä?”

”No, hänellä ei ilmeisesti ole paljon rahaa. Ja hän on yksinäinen.”

”Onhan hänellä Soizic. Sitä paitsi kaikki on hänen omaa syytään. Hän ei halua tapailla ketään. Tilaisuuksia kyllä on ollut, mutta kukaan ei ole ollut tarpeeksi hyvä hänelle.” Joséphine

jatkaa matkaa. Häntä raivostuttaa, ettei äiti ole suostunut koskaan puhumaan isästä – Frédéricistä, joka ammuttiin Pariisin vapaustaisteluissa. Aina kun Joséphine ottaa asian puheeksi, äidin ilme muuttuu torjuvaksi ja tämä kääntää katseensa upoten salaiseen maailmaansa.

”Minä lainaan sinulle rahaa”, Hervé sanoo. ”Minunkin pitää hankkia passi. Tehdään se yhdessä.”

”Mitä siihen vaaditaan?”

”En tiedä.” Poika tarttuu Joséphinen käteen ja heiluttaa sitä. ”Syntymätodistus kai.”

”Minä en ole ikinä edes nähnyt omaani.”

”No, kaikilla on sellainen. Kysy äidiltäsi. Kaupungintalolta saa joka tapauksessa kopion siitä.”

Joséphinea ärsyttää, että Hervé tietää kaikesta enemmän kuin hän. ”Lähden takaisin kotiin. Haluan etsiä syntymätodistukseni.”

”Nytkö?”

”Niin. Näytän äidille, etten ole pikkulapsi. Hankin passin.” Hän suikkaa pojan poskelle suikon ja kiiruhtaa kotiin. Soizic ja äiti ovat todennäköisesti laiturilla hakemassa lehtiä yöksi navettaan. Joséphine voisi kysyä todistuksesta heiltä, mutta hän ei halua aloittaa uutta riitaa. Sitä paitsi hänellä on aavistus, missä se voisi olla: äidin sängyn alla pienessä matkalaukussa, jossa on vanhoja valokuvia ja papereita. Joséphine ei ole varsinaisesti kielletty koskemasta siihen, mutta perheessä vallitsee kirjoittamaton sääntö, ettei toisten henkilökohtaiseen omaisuuteen pidä kajota.

Hänellä on onnea. Talo on tyhjä. Hän astuu keittiöön ja harppoo portaita ylös kaksi askelmaa kerralla. Yläkerrassa on ainoastaan äidin huone. Sen keskellä seisoo koruton tumma puusänky kaarevine päätyineen. Joséphine kyykistyy, ojentaa kätensä sängyn alle ja vetää sieltä kolhiintuneen matkalaukun. Hän kuvitteli sen suureksi ja koristeelliseksi, mutta se onkin vain pieni, paksusta pahvista tehty laatikko, joka on päällystetty

harmaaruudullisella paperilla ja suljettu ruosteisella salvalla. Hän tarttuu salpaan mutta jää epäröimään ajatellen tarinaa Pandoran lippaasta. Hän istuu hetken paikallaan käsi salvan päällä. Hän haistaa tutun laventelintuoksun; se muistuttaa sunnuntaiamuista ja leikottelusta äidin vieressä Soizicin kolistellessa alakerran keittiössä.

Joséphine on päästänyt ajatuksensa harhailemaan. Hän vetää salvasta ja avaa laukun. Sisällä on hajanaisia papereita, kirjoituksia ja mustavalkoisia valokuvia. Joséphine selaa niitä etsien syntymätodistustaan, mutta uteliaisuus vie voiton ja hän ottaakin käteensä valokuvat. Äiti nuorena tyttönä seisomassa vanhempiensa välissä ujo hymy huulillaan. Äiti kauniissa pitkässä mekossa jonkun miehen käsipuolella. Miksei Joséphine ole saanut nähdä kuvia aiemmin? Hän on pyytänyt kuvia isästään Frédéricistä, mutta äiti on vastannut välttelevästi, etteivät he ottaneet siihen aikaan kuvia. Kuka tuo mies sitten on? Ehkei hän olekaan isä vaan äidin rakastaja. Joséphine kääntää kuvan ympäri. Sydän sykähtää hänen nähdessään kolme sanaa. Frédéric, helmikuu 1939. Miehen täytyy olla hänen isänsä. Miksei äiti ole näyttänyt kuvaa hänelle?

Hän poimii laukusta Victor Hugon runokirjan ihmetellen, miksi äiti on piilottanut sen. Hän avaa sen ensimmäiseltä aukeamalta ja näkee kaunokirjaimin kirjoitetun omistuskirjoituksen.

*Lise, rakkaani,
elämäni alkoi, kun tapasin sinut.
Ikuisesti,
S*

S? Ei F niin kuin Frédéric. Kuka kumma S on? Miksei hän ole kirjoittanut koko nimeään? Joséphine löytää laukusta myös kirjoituksia mutta torjuu kiusauksen lukea ne. Hänen täytyy keskittyä etsimään syntymätodistustaan.

Hänen huomionsa kiinnittyy virallisen näköiseen kirjeeseen. Se on niin lyhyt, että hän ehtii lukea sen ennen kuin edes ajattelee asiaa kunnolla.

Joudumme valitettavasti ilmoittamaan teille, että Frédéric Dumarché sai surmansa palveluksessaan kunniakkaasti isänmaataan.

Hän huomaa kirjeen yläosassa jotakin merkillistä. Päivämäärä on toukokuu 1940. Viisi vuotta ennen hänen syntymäänsä! Miten se on mahdollista? Hän lukee tekstin uudelleen. Kyseessä täytyy olla joku toinen Frédéric.

Keittiön ovi naksahtaa. Hän sysää tavarat kiireesti laukkuun, sulkee sen ja työntää takaisin sängyn alle. Hän siistii mekostaan ryppyjä ja yrittää tasata hengitystään ennen kuin palaa alakertaan.

”Mitä sinä äitisi huoneessa teit?” Soizic seisoo portaikon alapäässä kädet puuskassa.

”Missä hän on?” Joséphine vastaa kysymyksellä.

”Kysyin, mitä teit siellä”, Soizic tokaisee.

”Tarvitsen syntymätodistukseni.” Joséphinella on oikeus saada se, mutta miksi hänestä tuntuu kuin hän kysyisi jotakin sopimatonta?

Soizicin kasvot kalpenevat. ”Mitä sinä sillä aiot tehdä?”

”Hankkia passin.”

Soizic henkäisee syvään. ”Et sinä vielä sitä tarvitse. Odota, kunnes olet suorittanut kokeesi.”

”Miten ne tähän liittyvät?”

”Sinun pitää paneutua tuleviin kokeisiin.” Soizic kääntyy pois päin ja naksauttaa kieltään. ”Ulkomaanmatka, poikaystävä, mitä vielä? Sellaiset asiat vetävät huomiosi pois tärkeämmistä asioista.”

”Eivät vedä.” Joséphine tavoittelee huoletonta äänensävyä.

”Hervé sanoi, että voin pyytää kopion todistuksesta kaupungintalolta.”

”Ei, ei.” Soizic katsoo häntä silmiin. ”Älä suotta. Todistus löytyy kyllä. Malta vähän aikaa.” Hän huokaisee syvään. ”Te nuoret olette niin kärsimättömiä.”

Viimeinen huomautus on kaikkein epäreiluin. Joséphine on ollut kärsivällinen. Hän ei ole koskaan vaatinut äitiä tai Soizicia puhumaan menneisyydestä tai sodasta, koska on huomannut sen järkyttävän heitä.

”Tiedätkö, kuka Frédéric Dumarché on?” hän kysyy.

Soizic sulkee hetkeksi silmänsä ja pudistaa sitten päätään. ”Et saa penkoa äitisi tavaroita! Menneisyyden urkkiminen ei tee hyvää kenellekään.” Hän epäröi. ”Pitäisihän sinun se ymmärtää.”

Joséphine laskee katseensa äkillisen häpeän ja syyllisyyden vallassa. Hän on pakottanut Soizicin muistelemaan menneisyyttä. Hän tietää, mitä tämän tyttärelle tapahtui. Kaikki tietävät, mutta kukaan ei puhu siitä.

Samassa ulko-ovi avautuu, ja jännitys purkautuu. Äiti tulee sisään. ”Onpa kylmä ilta.” Hän riisuu takkinsa. ”Sää taitaa olla muuttumassa.” Hän ei näytä huomaavan painostavaa tunnelmaa vaan astelee peremmälle ja nostaa kätensä Joséphinen poskelle. Jääkylmä kosketus saa tytön värähtämään.

3. LUKU

Bretagne, toukokuu 1963

ÉLISE

Ellen tuntisi tyttärtäni, luulisin hänen murjottavan, mutta hän ei ole murjottaja vaan ajattelijä. Juuri nyt hän ajattelee varmasti Englannin-matkaa. Melkein kuulen, miten hänen aivonsa rakuttavat kehitellen suunnitelmaa.

Istumme syömään, ja päätän sanoa jotakin ystävällistä. ”Olen pahoillani, ettet pääse luokkaretkelle. Mitä jos matkustaisit sen sijaan Pariisiin kokeiden jälkeen? Voisit asua Isabelle-tädin luona. Hän veisi sinua mielellään ulos ja näyttäisi paikkoja.”

Joséphine kohauttaa olkiaan. ”Vaikka.”

”Etkö ole aina halunnut mennä Pariisiin?”

”Kyllä kai.”

Soizic pysyttelee hiljaa ja annostelee lautasille keitettyjä perunoita.

”Kyllä sinä vielä Englantiin pääset.” Yritän keventää tunnelmaa. ”Sinulla on koko elämä edessäsi.”

Soizic nostaa kattilan kannen pois, ja hengitän hänen tekemänsä burgundinpadan täyteläistä, lihaisaa tuoksua. Hän kauhoo pataa lautasille ja tekee ristinmerkin. ”Luoja, siunaa tämä ateria, jonka aiomme nauttia.”

Joséphine ja minä mutisemme: "Aamen."

Ruoassa on etupäässä porkkanaa ja selleriä, ja liha on halvinta mahdollista. Silti kastike on täynnä makua, ja liha on niin muureaa, että se putoaa haarukastani takaisin lautaselle. Joséphine vain näykkii annostaan. Hän tökkii perunaa haarukalla ja hal- kaisee sen kahtia.

"Pidätkö runoista?" hän yhtäkkiä kysyy katsoen minua arvoituksellisesti.

Hämmennyn. "Enpä oikeastaan. Miten niin?"

Soizic pysäyttää haarukan puolitiehen ja vilkaisee minua.

"Minä voisin pitää niistä, jos pääsisin lukemaan muutaman." Joséphine kerää leipäpalaan kastiketta. "Onko sinulla yhtään runokirjaa?"

"Minullako?" Katson Soizicia. Talossa on vain kaksitoista kirjaa, ja Joséphine on lukenut ne kaikki. Sitten muistan matkalaukussani olevan kirjan. Ei kai hän minun tavaroihini koskisi. Eihän? "Ei ole", vastaan varoen. "En usko."

Joséphine pudottaa leipäpalan kastikkeeseen. "Harmi." Hän seivästää haarukkaansa lihakimpaleen, panee sen suuhunsa ja pureskelee hitaasti katsellen samalla minua.

Samassa tajuan. Hän on kuin onkin penkonut matkalaukuani. Matkalaukkua, jossa ovat kaikki muistoni. Hän on nähnyt Sébastianin antaman runokirjan ja viestit. Tämä ei kuitenkaan kirjoittanut niihin nimeään. Tyttö ei tiedä, keneltä ne ovat. Ei siis hätää.

"Sain kerran eräältä ihmiseltä runokirjan." Yritän hymyillä. "Luin siitä pari runoa."

"Keneltä sait sen?" hän kysyy sumeilematta.

"Eräältä ystävältä vain."

Tyttö huokaisee, ottaa kostuneen leipäpalan lautaseltaan ja työntää sen suuhunsa. Tiedän, etteivät vastaukseni tyydytä häntä. Haluaisin kertoa enemmän. Haluaisin kertoa kaiken. Mutta ei nyt. Ei tällä tavoin. Aika ei ole oikea.

”Sinulla olisi varmasti mukavaa Pariisissa”, Soizic puuttuu puheeseen. Hänen äänensä on luonnottoman kimeä ja pirteä.

”Tutustuisit Isabelle-tätiisi oikein kunnolla.” Hymyilen, mutta ilmeeni säröilee.

”Ja isovanhempiini. En tiedä heistä juuri mitään. Vaaria en ole ikinä edes nähnyt. Onko hän ylipäänsä elossa?”

”On.” Yritän pitää ääneni vakaana. ”Mutta hän muuttui sodan jälkeen.” *Sota*. Se on kielletty aihe tässä talossa. Vilkaisen Soizicia. Olen huolissani hänestä; keskustelu liikkuu vaarallisella maaperällä.

”Etkö sinäkin haluaisi tavata hänet?” Joséphine penää. ”Hän ei varmaan elä enää pitkään.”

”Hän ei tahdo nähdä minua. Olen jo kertonut siitä.”

”Siksikö muka, ettet ollut naimisissa saadessasi minut?” Joséphine hieroo nenäänsä. ”Ei ole sinun syytäsi, että isä tapettiin ennen syntymääni.”

Poskiani alkaa kuumottaa. Minun ei olisi pitänyt kertoa hänelle sitä yksityiskohtaa. Sanoja on vaikea ottaa takaisin. Yritän nielaista suussani olevan porkkananpalan kokonaisena, mutta se takertuu kurkkuuni. Yskäisen ja nostan käden kaulalleni. Yskin taas, ja silmäni alkavat vuotaa. Soizic nousee seisomaan ja taputtaa selkääni lapaluiden välistä. Tartun vesilasiin ja otan ison kulauksen hillitäkseni köhimistä.

Joséphine tuijottaa minua kuin ventovierasta. Tunnen itseni paljastetuksi. Hän tietää. Hän tietää kaiken olevan pelkkää valhetta.